

ANNO
CHRISTI
1514

sciem nostrum specialiter indictis, aut aliis A non accedentibus ad concilium rite indictum pœnis, districtius mandamus, ut ad dictum concilium Lateranense accedere personaliter, & usquequo conclusum, & auctoritate nostra absolutum fuerit, in Urbe morari debeant, nisi aliqua legitima causa impediti fuerint. Et si, ut præfertur, modo fuerint impediti, procuratores suos speciales cum pleno mandato ad ea quæ tractanda, agenda & deliberanda erunt, idoneos mittant. Et ut omnis prorsus excusatio tollatur, neve cuiquam venire debenti prætextus aliquis cujuscumque impedimenti relinquatur, præter publicum fidem, quam in indictione hujus concilii omnibus ad id venientibus liquet esse concessam, hoc eodem approbante concilio, omnibus & singulis in congregationibus conciliorum generalium adesse solitis, & ad ipsum Lateranense concilium venientibus, eorumque domesticis familiaribus, cujuscumque status, gradus, ordinis & conditionis vel nobilitatis existant, ecclesiasticis & secularibus pro se & bonis suis quibuscumque per civitates, terras & loca, tam maritima quam terrestria, diocesis Romanæ ecclesie subjecta, ad concilium Lateranense ad Urbem veniendi, & in ea libere commorandi, & pro animi sententia consulendi, & ab ea quoties videbitur recedendi, & post quatuor menses a dicti concilii conclusione & dissolutione liberum, tutum & securum salvumconductum, ac plenam & omnimodam securitatem auctoritate apostolica tenore presentium, de concilio & potestate prædictis, damus & concedimus & impartimus, aliosque salvoconductus & securitates habere cupientibus dare libere pollicemur: quos omnes & singulos benigne & caritative tractabimus & suscipiemus. Mandantes omnibus & singulis principibus secularibus, quantumcumque grandi dignitate, etiam imperiali, regali, reginali, ducali, aut alia quacumque fulgentibus, & civitatum rectoribus, ac civibus eorum republicam gubernantibus & regentibus, ut prælatis & aliis ad dictum concilium Lateranense venientibus, sub divinæ majestatis & indignationis nostræ D incursum, pœnis contra impediētes conciliorum celebrationem, & præsertim dicti Lateranensis concilii, in jure, sive literis præfate indictionis per prædecessorem nostrum contentis & appositis, liberam licentiam & facultatem, salvumque conductum veniendi & redeundi, & per eorum dominia, terras & loca, per quæ ipsos transitum facere oporteat, cum eorum rebus & bonis ac equis, liberum transitum & innoxium concedant, omnibus prorsus exceptionibus sive excusationibus semotis ac cessantibus. Mandamus insuper & injungimus sub indignationis nostræ & aliis arbitrio nostro infligendis pœnis, omnibus & singulis gentibus nostris armigeris, tam pedestribus quam equestribus, eorumque ducibus & ductoribus, ac etiam arcium nostrarum castellanis, civitatumque & locorum diocesis Romanæ ecclesie subjectorum legatis, gubernatoribus, rectoribus, locum tenentibus, potestatibus, officialibus & vassallis, ut quibusvis constitutionibus, ordinationibus apostolicis, legibus imperialibus, statutisque & consuetudinibus municipalibus, etiam juramento & confirmatione apostolica, aut quavis alia firmitate roboratis non obstantibus, quæ salvoconductui & securitati præmissis in aliquo derogare, seu illa

Com. General. Tom. XXXII.

quoquo modo impedire possent, citius si illa forent, de quibus specialis & specifica, expressa & individua, non autem per generales clausulas id importantia, mentio, seu quævis alia expressio habenda foret, illorum omnium tenores presentibus, ac si de verbo ad verbum infererentur, pro capressis habentes, & aliis quibuscumque, cujuscumque gradus, status, conditionis & præminentie fuerint, ut ipsos venientes ad concilium Lateranense libere, tute & secure transire, morari & recedere permittant & permitti faciant, ne tam sanctum, laudabile ac pernecessarium concilium quavis causa vel prætextu distrahatur, & ut ad illud venientes tute ac in pacis tranquillitate libertateque vivere, dicere & expedire valeant, quæ honorem Dei omnipotentis, statumque totius ecclesie concernant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, inhibitionis, relaxationis, exhortationis, rogationis, monitionis, cassationis, irrotationis, annulationis, donationis, concessio- nis, obligationis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ in publica sessione in Lateranensi sacrosancta basilica solemniter celebrata, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo. Quæ perfectæ, petiit a concilio, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnes, nemine penitus discrepante, ac quilibet eorum respondit, placere contenta in schedula. Deinde reverendus pater dominus Vincentius archiepiscopus Neapolitanus ascendit ambonem, & legit aliam quamdam schedulam tenoris infra scripti.

BULLA REFORMATIONIS CURIÆ.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacrosancto approbante concilio.

Supernæ dispositionis arbitrio, quo cælestis pariter & terrena ineffabili providentia disponuntur, in sublimi beati Petri solio Christi unigeniti Dei filii gerentem vices in terris Romanum pontificem decet in primis, pro cura & salute dominici gregis sibi divinitus commissi, providi exercere pastoris officium. Quare pro dicti pastoralis officii sollicitudine, cum ecclesiasticam disciplinam, ac per omnes fere Christi fidelium gradus bene recteque vivendi regulam temporum difficultate ac hominum malitia, licentiaque & impunitate in deterius ita labi, diffuere, aberrareque longius a recta via animadvertimus, ut nisi provida corrigatur emendatione, in varios errores securitate peccandi quotidie magis incidere, morque obortis publice scandalis, prorumpere sit verendum. Cupientes igitur, quatenus nobis ex alto permittitur, ea jam nimium invalescentia mala corrigere, ac pleraque in pristinam sacrorum canonum observantiam reducere, ac in melius juxta sanctorum patrum instituta dante domino reformare, eaque omnia, sacro approbante Lateranensi concilio, a felicis recordationis Julio papa secundo prædecessore nostro in-

SESSIO
IX.

SESSIO
IX.

ter alia propterea incepto, & per nos continuato, salubriter moderari: ut ab his summus exordium, qua pro nunc magis expedire videntur, & quae saepe per singulas aetates neglecta, magnam Christianae religioni attulerunt perniciem, & in ecclesia Dei maxima scandala pepererunt, a promotionibus scilicet ad ecclesiasticas dignitates constitutum exordium. Cum pie memorie Alexander papa tertius praedecessor noster etiam in Lateranensi concilio decreverit, ut aetas, morum gravitas, ac literarum scientia in personis promovendis in episcopos & abbates diligenter inquirantur, nihilque magis Dei ecclesiae officiat, quam cum immeriti assumuntur praelati ad regimen ecclesiarum, propterea in promotionibus praetorum, quarum a Romanis pontificibus magna ratio haberi debet, eo praesertim, quod de promotis per eos ad ecclesias seu monasteria in extremo iudicio rationem Deo reddaturi sunt, statuimus & ordinamus, ut deinceps perpetuis suis temporibus, patriarchalibus, metropolitanis ac cathedralibus ecclesiis & monasteriis pro tempore vacantibus, de personis, juxta praefati Alexandri constitutionem, aetate matura, gravitate morum, literarumque scientia praeditis, non ad alicujus instantiam, per commendam & administrationem seu conservationem, aut alio quovis modo provideatur, nisi ratione utilitatis ecclesiarum, prudentiae, nobilitatis, probitatis, experientiae atque curialitatis antiquae cum competenti literatura, & in sede apostolica meritorum, aliter visum fuerit faciendum. Idemque in electis & postulatis, quorum electiones & postulationes per sedem apostolicam admitti consueverunt, volumus observari. Et si de minoribus aetate triginta annorum ecclesiis aut monasteriis hujusmodi contigerit provideri, non dispensetur cum eisdem, ut ecclesiis citra vigesimumseptimum aetatis annum, monasteriis vero citra vigesimumsecundum praesente valeant. Quinimo ut accuratius diligentiusque idoneae personae promoveantur, statuimus, ut cardinalis, cui electionis, postulationis aut provisionis ecclesiae seu monasterii relatio committetur, antequam in sacro consistorio, ut moris est, referat commissionem examinis ac relationis hujusmodi sibi datam, unicujuslibet ordinis antiquiori cardinali in ipso consistorio per seipsum, vel si ea die, qua sibi commissionis onus injunctum fuerit, consistorium non fuerit, per secretarium suum aut alium quemlibet ex suis domesticis familiaribus notam illam facere debeat: qui tres priores aliis quam primum sui ordinis cardinalibus eam significare teneantur, negotiumque electionis, administrationis, postulationisve aut promotionis summarie & de plano per seipsum dictus relator examinet, & si qui contradixerint, his vocatis, idoneos, graves & fide dignos testes, & si expediens opus fuerit, alios ex officio assumere, processusque & iura ejusmodi relationis, una cum dictis testium die factionis relationis secum ad consistorium deferre debeat; neque ullo modo referat, si praesens in curia promovendus majorem cardinalium partem antea non adiverit, ut quae a referente collegae sint cardinales audituri, oculata fide, quantum ad personam promovendi attinet, cognoscere possint. Promotus vero eisdem cardinalibus qui praesentes in curia fuerint, ex antiquo more consuetudineque laudabili quamprimum visitare teneatur. Quem quidem morem

A laudabilemque consuetudinem innovamus, ac inviolabiliter observari mandamus. Et quoniam episcopalem dignitatem tuori illisam, & ne improborum impugnationibus, aut accusantium calumniis passum pateat, muniti par est: statuimus, ut nullus episcopus aut abbas, quovis instante ac requirente, nisi sibi copia & facultas legitime defensionis permittatur, etiam si crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis, causa plenarie probata fuerit, dignitate privari valeat: neve aliquis periculis invitatus, nisi aliis iustis efficacibus rationibus & causis, transferatur juxta formam ac decretum concilii Constantiensis. Et quoniam ex commendis monasteriorum (ut magistra rerum experientia saepe docuit) monasteria ipsa tam in spiritualibus quam in temporalibus graviter laeduntur, quippe quorum aedificia partim commendatariorum negligentia, partim avaritia vel incuria collabuntur, & in dies divinus cultus in his magis diminuitur, passimque obloquendi materia personis praesertim saecularibus praebet, non absque dignitatis apostolicae sedis diminutione, a qua commendae hujusmodi proficiscuntur: ut eorum indemitati salubriter consulatur, volumus ac sancimus, ut cum illa per obitum abbatum qui illis praerant vacaverint, nullo pacto cuiquam possint commendari, nisi pro conservatione auctoritatis apostolicae sedis, & ad occurrendum malitiis illam impugnantium, pro temporum qualitate aliter nobis de fratrum nostrorum consilio visum fuerit expedire. Sed de persona idonea juxta praescriptam constitutionem eis ita provideatur, ut illis idonei abbates, prout decet, praefaturi sint. Ea vero monasteria, quae commendata fuerint, cum per eorum cessum vel defectum, quibus erant commendata, commendae hujusmodi cessaverint, cardinalibus dumtaxat ac personis qualificatis & bene meritis commendari possint: ita tamen, quod eorum monasteriorum commendatarii, quibus antea de cetero commendata fuerint, cujusvis dignitatis, honoris & praeminentiae existant, etiam cardinalatus honore & dignitate fungantur, si mensam habuerint separatam, ac seorsum a mensa conventuali, quartam sui mensae partem pro instauratione fabricae, seu pro ornamentis, vestibus ac paramentis emendis faciendisque, aut pauperum alimonia, aut sustentatione, ut major exigit ac suadebit necessitas; si vero mensa fuerit communis, tertiam omnium fructuum dicti monasterii sibi commendati partem pro supradictis oneribus supportandis, & sustentatione monachorum, omnibus aliis deductis oneribus, impartiri teneantur. Ac literas, quae super monasteriorum hujusmodi commendis expediuntur, cum clausula hoc ipsum specificis exprimente debeant expediri. Alioquin, si aliter expediantur, nullius sint roboris vel momenti. Et quoniam ecclesiis hujusmodi absque aliqua fructuum diminutione provideri decet, ut tam dignitati praesidentium, quam ecclesiarum & aedificiorum necessitati consulatur, decernimus pariter ac statuimus, ut super earumdem ecclesiarum fructibus pensiones minime reserventur, nisi ex resignationis causa, aut etiam alia, quae in secreto nostro consistorio iusta, probabilis & honesta habita fuerit.

Statuimus quoque, ut de cetero parochiales ecclesiae ac dignitates majores & principales, aliaque beneficia ecclesiastica, quorum

ANNO
CHRISTO
1516.

fru-

ANNO
CHRISTI
1514

fructus, redditus & proventus ducentorum ducatorum auti de camera, secundum communem estimationem, valorem annuum non constituent vel attingunt, nec non hospitalia, leprosarum, xenodochia, cuiuscumque valoris, que ad pauperum usum & alimoniam instituta sunt, sancte Romanę ecclesie cardinalibus non commendentur, aut alio quovis titulo conferantur, nisi per obitum familiarium suorum vacaverint, que illis commendari possint, ut illa ad illarum personarum sibi gratarum & idonearum commodum infra sex menses dimittere tententur: quibus etiam, quoad beneficia, ad que haberent regressum, prejudicare non intendimus. Ordinamus etiam, ne ecclesiarum a quoruncumque monasteriorum & militiarum membra a suo capite, quod est absurdum, absque legitima & rationabili causa disjungantur aut separentur. Uniones perpetue, preterquam in calibus a jure permittis, vel sine rationabili causa, nequaquam fiant. Dispensationes autem ad plura incompossibilia ultra duo, nisi qualificatis juxta formam juris communis, non concedantur, nisi ex magna & urgenti causa. Et personis cuiuscumque dignitatis parochiales ecclesias & earum perpetuas vicarias, ac dignitates majores & principales, etiam per viam unionis vel commende ad vitam, ultra quatuor obtinentibus, exnunc terminum duorum annorum prefigimus, ut interim quatuor tantum ex eis retentis, reliquas dimittere teneantur, & beneficia dimittenda hujusmodi resignari valeant in manibus ordinariorum, ad effectum, ut de illis provideatur personis per eos nominandis, quacumque reservatione etiam generali, etiam ex qualitatibus resignantium personarum resultante, non obstanti: quo elapso termino, nisi dimiserint, omnia vacare censeantur, ac possint libere ut vacantia impetrari: talesque preterea retinentes penas extravagantis execrabilis recolendę memorię Joannis pape vigesimisecondi etiam predecessoris nostri incurrant. Item statuimus, ut speciales reservationes quoruncumque beneficiorum ad cuiusvis instantiam minime concedantur.

De cardinalibus.

Et cum sanctę Romanę ecclesie cardinales ceteros omnes in ipsa ecclesia post summum pontificem honore ac dignitate precedant, conveniens ac debitum est, ut vitę munditia ac virtutum splendore cunctis prefulgeant. Quapropter non modo hortamur eos ac monemus, verum etiam statuimus & ordinamus, ut de cetero quilibet cardinalium pro tempore existens, juxta doctrinam apostoli, ita sobrie, caste ac pie vivat, ut non solum a malo, sed ab omni etiam specie mali abstinens, coram hominibus luceat, Deumque in primis operibus honorificet. Sint omnes vigilantes, ac divinis officiis, missarumque celebrationibus intenti, habeantque capellas suas in loco honesto, prout facere consueverunt. Sitque eorum domus, familia, mensa, supellesque, non fastu aut pompa, neque superfluis rebus, neque aliquo modo reprehensibili, ne peccandi excusandique modum licentia inde nascatur, sed ut æquum est, modestis & frugalitatis speculum dici mereantur. Illis itaque sint contenti, que sacerdotalem partem se ferant modestiam, ac prelatorum & quoscumque alios

A insignes viros ad Romanam curiam venientes benigne honorificeque, tam publice quam privatim, tractent, & apud nos & successores nostros gratiose liberaliterque eorum negotia commendata suscipiant.

B Preterea ministerium indecorum episcoporum prelatorumque in domibus non habeant, ne ceteris preesse instituti, & sacro charactere insigniti, in vilia descendant ministeria, passimque pastoralis officii contemptum inducant. Eos itaque quos vel nunc habent, vel in posterum sunt habituri, honorifice, ut fratres, ac juxta eorum status condendentiam tractent.

Cumque Romani pontifices communi omnium Christi fidelium Patri assistant, personarum acceptatores vel advocatos eos fieri valde inconveniens est. Propterea statuimus, ne partialitatem suscipiant aliquam, neque principum aut communitatum, vel quoruncumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant, sed a privata omni passione sejuncti, sedandis & computandis inter quoscumque litibus omni diligentia vacent incumbantque: principum & quoruncumque aliorum, ac preterim pauperum & religiosorum justa negotia pio promoveant affectu, oppressos & injuste gravatos juxta vires suas & officii debitum adjuvent.

Tituli sui loca, si presentes in curia fuerint, personaliter: si vero absentes, per vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent: clericos & populos ecclesiarum titulo suo subjezarum cum diligentia inquirent, vigilantique circa cultum divinum & bona dictarum ecclesiarum, moreque in primis & vitam clericorum & parochianorum solerter explorent, eosque omnes & singulos ad recte honesteque vivendum paterno moneant affectu.

D Pro augmento autem divini cultus & salute animę suę, quilibet cardinalis vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo titulo, quantum sit satis ad presbyterum unum commode ibi sustentandum: vel si ecclesia indigeat reparatione, vel alia subventionem, tantum illi relinquat vel donet, quantum conscientie suę videbitur.

E Et cum minime deceat, affines & consanguineos, preterim benemeritos & ope indigentes, negligere, sed illis providere justum & laudabile sit: non propterea tamen vel beneficiorum multitudine, vel ecclesiasticis redditibus ita eos impleri convenire arbitramur, ut ceteri damnum ex hujusmodi largitionis intemperantia patiantur, & inde scandalum nascatur. Statuimus itaque, ut ecclesiarum bona temere non effundant, sed ea in piis & sanctis operibus exponant, quorum causa magni & opimi redditus per sanctos patres statuti & ordinati fuerunt.

F Volumus etiam ut ecclesiis eisdem cardinalibus commendatis, etiam si cathedrales, abbatialesve, aut prioratus, vel quocumque alia beneficia ecclesiastica fuerint, absque omni proflus excusatione procurent, ac omni conatu suo provideant debite inserviri cathedralibus, dignos & idoneos vicarios, seu suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum digna & competenti mercede apponentes; reliquis autem sibi commendatis ecclesiis aut monasteriis de justo clericorum vel capellanorum, seu

SESSIO
IX.

SESSIO
IX.

seu religiosorum aut monachorum, Deo luthicenter & laudabiliter fervientium numero providentes: ædificia quoque, possessiones & jura quæcumque in statu convenienti concitent, & diruta instaurant, sicut ad bonorum prælatorum & commendatariorum officium spectat.

Statuimus etiam, ut dicti cardinales circa numerum familiarium, equorumque suis impensis alendorum, magna utantur circumspectione ac diligenti providentia, ne majorem numerum, quam sua facultas, conditio ac dignitas patiatur, habentes, luxus ac prodigalitatis vitio notari possint: neve rursus avari sordidique habeantur, si in magna & amplis redditibus, paucissimis victum præbeant, cum domus cardinalium patens hospitium, portusque ac refugium proborum & doctorum maxime virorum & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debeat. Sint igitur circa modum & numerum tenendi prudentes, ac de familiarium qualitate in primis curiosi, ne ex alienis vitiis turpem sibi contrahant infamiam notam, vulgoque obloquendi calumniandique justas præbeant occasiones.

Et cum maxime providendum sit, ut non solum coram Deo, cui primum placere debemus, sed etiam coram hominibus opera nostra probentur, ut ceteris exemplo ad imitandum possumus esse, ordinamus ut quilibet cardinalis se domus ac familia sua optimum rectorem præfectumque ostendat esse, tam circa ea que extrinseca omnibus apparent, quam que intus latent abscondita. Habeat itaque eorum quique sacerdotes & levitas honestis vestimentis indutos, attenteque provideat, ne quis in familia sua quoquo modo beneficiatus, & in sacris ordinibus constitutus, vestes portet vesiculosas, nec eo habitu utatur, qui ordini ecclesiastico parum conveniat. Quare in presbyteratus ordine constituti vestes colorum, quæ clericis a jure non prohibeantur, deferre debeant usque ad talis saltem demissas. Et habentes dignitates in cathedralibus, & canonici etiam dictarum cathedralium, ac primam dignitatem in collegiatis habentes, & cardinalium capellani missas celebrantes, caputium deferre in publico teneantur: scilicet vero paulo supra talos concedantur.

Parafrenarii, quia in assiduo sunt motu, ministerioque funguntur laboriosiore, brevioribus ac magis expeditis vestibus uti possint, etiam si fuerint clerici, dummodo in presbyteratus ordine non sint constituti: ita tamen ut ab honestate non discedant, sed ita vivant, ut mores ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent.

Reliqui vero clerici temperate ac modeste omnia faciant, & tam ipsi clerici beneficiati, quam in sacris ordinibus constituti, non comam neque barbam nutriant, neque mulas, aut equos cum phaleris, ornamentisque ex vellato aut serico factis habeant, sed ejusmodi rebus ex panno tantum aut cortio simpliciter utantur.

Si quis autem familiarium prædictorum contra fecerit, aut post tres menses legitima monitione præcedente a præsentium publicatione, hujusmodi vestes prohibitas gestaverit, in excommunicationem incurrat. Si vero infra tres alios menses non se correxerit, a perceptæque fructuum ex beneficiis, quæ obtinet,

A suspensus intelligatur. Quod si per alios sex menses in hujusmodi pertinacia obstinatus permanserit, legitima similiter monitione præcedente, beneficiis omnibus, quæcumque habet, privatus sit & esse censeatur: eaque sic vacantia a sede apostolica libere impetrari valeant. Quæ omnia & singula in nostris & cujuscumque Romani pontificis pro tempore existentis familiaribus & similiter in omnibus aliis clericis beneficiatis, vel in sacris ordinibus constitutis, ac etiam curialibus, locum habere volumus; hoc uno tantum excepto, quod dicti nostri & Romani pontificis familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint, pro decencia & consuetudine dignitatis pontificalis. Et

B quoniam ad cardinales maxime spectat operum optimorum cura, pro viribus laborabunt scire, quæ regiones hæresibus, erroribusque ac superstitionibus contra veram & orthodoxam fidem infectæ sint, & ubi divinerum mandatorum ecclesiastica deficiat disciplina: quique reges ac principes, seu populi bellis infestentur, vel infestari timeant. Hæc & hujusmodi scire, ac nobis & Romano pontifici pro tempore existenti referre operam dabunt, ut opportuna & salutaria talibus malis ac pestibus remedia vigilantissimo studio excogitari valeant. Et cum frequenter ac prope quotidiana experientia notum sit, provinciis ac civitatibus propter suorum legatorum de latere absentium multa sæpius contingere mala, variæque non sine apostolicæ sedis præjudicio scandala oriri, statuimus & ordinamus ut illis cardinalibus provinciis ac civitates legationis titulo obtinentibus, eas per locum tenentes aut officiales quoscumque administrare liceat, sed personaliter ipsi pro majori parte temporis adesse, atque eas omni vigilantia regere & gubernare teneantur. Et qui nunc titulum legationis obtinent, aut pro tempore obtinebunt, si in Italia, intra tres menses: si extra Italiam, quinque a die præsentis publicationis ad suas provincias ire, ac majorem temporis partem ibi residere teneantur, nisi de nostro & successorum nostrorum mandato, pro aliquibus gravioribus negotiis in Romana curia retineantur, vel ad alia loca, prout necessitas postulat, mittantur: & tunc in dictis provinciis ac civitatibus vicelegatos, auditores & locum tenentes, ceterosque consuetos officiales, cum debitis provisionibus ac salariis habeant. Qui præmissa omnia & singula non servaverit, emolumentis quibuscumque legationis careat. Quæ quidem propter hoc antiquitus ordinata & instituta fuerunt, ut opportuna legatorum præsentia populis esset salutaria, non ut ipsi laborum & curarum penitus expertes, lucro tantum sub legationis titulo inhiarent. Et cum cardinalis officium in primis versetur in frequenti Romani pontificis assistentia & sedis apostolicæ negotiis, propterea statuimus, ut omnes

C cardinales in Romana curia resideant; & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum a die publicationis præsentis constitutionis revertantur. Alioquin fructus beneficiorum & omnium officiorum suorum emolumenta amittant, omnibusque privilegiis generaliter & specialiter cardinalibus concessis, quam diu abfuerint, omnino careant, exceptis tamen illis, quos ratione officii ab apostolica sede sejuncti, vel de Romani pontificis mandato aut licentia, vel iusto metu, aut quavis alia legitima causa impediente, vel ægrotationis absente contingat:

D

E

ANNI
CHRIST.
1514.

ANNO
CHRISTI
1514

privilegiis, indultis & immunitatibus, eisdem A
cardinalibus concessis, & in bulla nostra sub
data coronationis nostra contentis & expressis,
in suo robore nihilo minus permanentibus.

Statuimus insuper, ut expensis funebres cardina-
lialium, computatis omnibus mille quingen-
torum florenorum summam excedere non de-
beant, nisi executorum providentia, iustis alle-
gatis causis ac rationibus, plures expendendum
esse duxerit. Exequia & castrum doloris prima
& nona die fiant: infra octavam vero missa de
more celebrentur.

Pro reverentia autem sedis apostolicæ, utili-
tateque & honore communi pontificis & ipso-
rum cardinalium, ut scandalorum, quæ nasci
possent, occasio tollatur, majorque in sacro
senatu libertas votorum fiat, liceatque, ut par-
est, cardinali cuique secundum Deum & cons-
cientiam suam libere & impune quodcumque
sentiat dicere: statuimus, ne quis cardinalium
vota in consistorio data, & quæcumque ibi ge-
sta aut dicta, quæ in odium, aut præjudicium,
aut scandalum alicujus redundare possint, scrip-
to aut verbo, vel quovis alio modo revelet
sub pœna perjurii & inobedientiæ, & quoties-
cumque a nobis & Romano pontifice pro tem-
pore existente specialiter & expresse ultra præ-
missa indictum fuerit super aliqua re silentium,
si quis contra fecerit, ultra pœnas excommuni-
cationem latæ sententiæ incurrat: a qua non
possit absolvi, nisi a nobis vel præfato pontifi-
ce Romano & cum expressione causæ, præter-
quam in mortis articulo.

Reformationes curiæ, & aliorum.

Et cum omnis ætas ab adolescentia prona sit
ad malum, & a teneris assuefieri ad bonum ma-
gni sit operis & effectus, statuimus & ordina-
mus, ut magistri scholarium, & præceptores,
pueros suos sive adolescentes nedum in gram-
matica & rhetorica, ac ceteris hujusmodi audi-
re & instruere debeant, verum etiam docere te-
neantur ea, quæ ad religionem pertinent, ut
sunt præcepta divina, articuli fidei, sacri hy-
mni & psalmi, ac sanctorum vitæ: diebusque
festivis nihil aliud eos docere possint, quam in
rebus ad religionem & bonos mores pertinenti-
bus, eosque in illis instruere, hortari & cogere
in quantum possint, teneantur; ut nedum ad
missas, sed etiam ad vespersas, divinaque offi-
cia audienda, ad ecclesias accedant, & similiter
ad prædicationes & sermones audiendos impel-
lant, nihilque contra bonos mores, aut quod
ad impietatem inducat, eis legere possint.

Ad abolendam vero execrabilem blasphemiam,
quæ in maximum divini nominis, & sanctorum contemptum supra modum invaluit,
statuimus & ordinamus, quicumque Deo palam
seu publice maledixerit, contumeliosisque at-
que obscænis verbis dominum nostrum Jesum
Christum vel gloriosam virginem Mariam ejus
genitricem expresse blasphemaverit, si munus
publicum jurisdictionemve gesserit, perdat emolumenta trium mensium pro prima & secunda
vice dicti officii: si tertio deliquerit, illo eo
ipso privatus existat. Si clericus vel sacerdos
fuerit, eo ipso quod de delicto hujusmodi fue-
rit convictus, etiam beneficiorum, quæcumque
habuerit, fructibus applicandis, ut infra unius
anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice, qua
blasphemus ita deliquerit: pro secunda vero si
ita deliquerit, & convictus, ut præfertur, fue-

rit, si unicum habuerit beneficium, eo prive-
tur: si autem plura, quod ordinarius maluerit,
id amittere cogatur. Quod si tertio ejus sceleris
arguatur & convincatur, dignitatibus ac be-
neficiis omnibus quæcumque habuerit, eo ipso
privatus existat, ad eaque ulterius retinenda in-
habilis reddatur, eaque libere impetrari & con-
ferri possint. Laicus vero blasphemans, si nobilis
fuerit, pœna viginti quinque ducatorum mul-
ctetur: & pro secunda vice, quinquaginta fa-
bricæ basilicæ principis apostolorum de Urbe
applicandis: & aliis, ut infra deducitur: pro
tertia vero nobilitatem perdat. Si vero ignobilis
ac plebejus fuerit, in carcerem detundatur.
Quod si ultra duas vices publice blasphemans
deprehensus fuerit, mitra infami per integram
diem ante fores ecclesiæ principalis mittiatus
stare cogatur. Si vero pluries in hoc ipsum pec-
catum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel
ad triremes damnatur ad iudicis deputati arbitrium.
In foro autem conscientie nemo blasphemie
reus, absque gravissima pœnitentia, severi
confessoris arbitrio injuncta, possit absolvi. Qui
vero reliquos sanctos blasphemaverit, arbitrio
iudicis rationem personarum habituri, mitius ali-
quanto puniri volumus. Statuimus etiam, ut se-
culares iudices, qui contra tales blasphemans
convictos non animadverterint, eosque iustis pœ-
nis minime affecerint, quantum in eis fuerit,
quasi eidem sceleri obnoxii, eisdem quoque pœ-
nis subjiciantur. Qui vero in illis inquirendis
puniendisque diligentes & severi fuerint, pro
qualibet vice decem annorum indulgentiam con-
sequantur, & tertiam partem multæ pecuniariæ
habeant. Quicumque vero blasphemantem
audierint, cum verbis acriter objurare tenean-
tur, si citra periculum suum id fieri posse con-
tinget, eundemque deferre, vel notificare apud
iudicem ecclesiasticum seu secularem intra tri-
duum debeant. Quod si plures dictum blasphemantem
simul audierint, singuli eum accusare teneantur,
nisi forte omnes convenerint, ut unus pro cunctis
tali fungatur officio. Quos omnes in virtute sanctæ
obedientiæ hortamur & rogamus in domino, ut pro
divini nominis reverentia & honore, suis dominiis ac
terris præmissa omnia servati & exactissime exequi
mandent ac faciant, uberrimam ab ipso Deo tam boni ac
pii operis mercedem habituri, similemque an-
norum decem indulgentiam ab apostolica sede
consecuturi cum tertia parte multæ, qua dictus
blasphemus plectetur, quoties tale scelus puniendum
curaverint. Quam quidem indulgentiam & reliquam
tertiam multæ partem accusatori, blasphemum
nomen deferenti, similiter concedi & assignari
volumus, aliis pœnis contra hujusmodi blasphemos
per sacros canones expressis, nihilo minus in suo
robore manentibus.

Ut clerici præsertim caste continenterque juxta
canonum præcepta vivant, statuimus ut contra
facientes acriter secundum canones puniantur.
Si quis vero tam laicus, quam clericus, de crimine,
propter quod venit ira Dei in filios diffidentis,
convictus fuerit, pœnis per sacros canones aut
jus civile respectivo impositis puniatur. Concubina-
rii autem, sive laici sive clerici fuerint, eorundem
canonum pœnis mulctentur: neque superiorum
tolerantia, seu prava consuetudo, quæ potius
corruptela dicenda est, a multitudine peccantium,
aliave qualibet excusatio eis aliquo modo suffragetur,
sed juxta juris centuram severe puniantur.

Ad bonum vero & quietum regimen civitatis,

SUSIO
IX.

SESSIO
XI.

tum, ac locorum omnium Romanæ ecclesiæ A
subjectorum, constitutiones bonæ memoriæ A-
gidi episcopi Sabinensis olim editas innovamus,
easque inviolabiliter servari præcipimus & man-
damus.

Et ut nefariæ simoniæ labe ac pestis non so-
lum a Romana curia, sed ex omni etiam Chri-
stiana ditione in perpetuum ejiciatur, constitu-
tiones per antecessores nostros etiam in concilii
contra hujusmodi simoniacos editas inno-
vamus, easque inviolabiliter servari præcipi-
mus, ac pœnas in eis contentas pro expressis
& insertis haberi, & delinquentes etiam aucto-
ritate nostra affici volumus.

Statuimus quoque & ordinamus, ut quislibet
habens beneficium cum cura vel sine cura, si B
post sex menses ab obtento beneficio divinum
officium non dixerit, legitimo impedimento
cessante, beneficiorum suorum fructus suos non
faciat pro rata omissionis recitationis officii &
temporis, sed eos tamquam injuste perceptos,
in fabricas hujusmodi beneficiorum vel paupe-
rum elemosynas erogare teneatur. Si vero ul-
tra dictum tempus in simili negligentia contu-
maciter permanerit, legitima monitione præ-
cedente, beneficio ipso privetur, cum propter
officium detur beneficium. Intelligatur autem
officium omisere, quoad hoc, ut beneficio
privari possit, qui per quindecim dies illud
bis saltem non dixerit, Deo tamen ultra præ-
missa de dicta omissione redditurus rationem. C
Quæ pœna in habentibus plura beneficia rei-
terabilis toties sit, quoties contra facere con-
vincatur.

Et cum fructuum ecclesiarum cathedralium
& metropolitanarum, monasteriorumque & alio-
rum quorumcumque beneficiorum ecclesiastico-
rum plenaria dispositio & administratio ad nos
& Romanum pontificem pro tempore existen-
tem, & illos etiam, qui ejusmodi ecclesias,
monasteria & beneficia jure & canonice obti-
nent, solum pertineant, sæcularesque princi-
pes, omni etiam divino jure id prohibente,
dictis ecclesiis, monasteriis ac beneficiis intro-
mittere se nullatenus debeant: statuimus & or-
dinamus, ut fructus, redditus & proventus ec-
clesiarum, monasteriorum ac beneficiorum,
per sæculares ullos principes, etiam si impera-
tor, reges, regineve, seu republicæ vel po-
tentatus fuerint, aut per eorum officiales, seu
judices, etiam ecclesiasticos, vel quascumque
alias personas, publicas vel privatas, de eo-
rumdem imperatoris, regum, reginarumve ac
principum, rerumque publicarum vel potentatuum
mandato, sequestrari, occupari, aut
modo aliquo detineri, ipsique hujusmodi ec-
clesias, monasteria ac beneficia obtinentes, sub
prætextu fabricæ instaurationisque, sine Roma-
ni pontificis tempore existentis expressa licen-
tia, aut elemosynarum, seu quovis alio co-
lore aut fuce, impediri non debeant, quo mi-
nus de illis, ut antea libere ac sine impedi-
mento disponere valeant. Et si sequestrati fue-
rint, occupati aut detenti, integre libereque
ac sine exceptione vel mora, prælati ad quos
de jure legitimeque spectant, restituantur: de
quibus si dissipati nulquam reperiri possint, eo-
rum iusta æstimatione facta, dictis prælati-
satisfieri volumus per eos, qui dictas sequestra-
tiones, applicationes, dissipationesque fece-
rint, aut fieri mandaverint, sub pœna excom-
municationis aut interdicti ecclesiastici, talium
principum terris & dominio eo ipso incurren-

dis. Et ut eorum, ac eisdem subjectorum bo-
na ubicumque reperta, si moniti parere nolue-
rint, capi & retineri possint. Ipsi vero contra
facientes, tam supradictis pœnis, quam pri-
vationis feudorum & privilegiorum, quæ a no-
bis & Romana vel aliis ecclesiis nunc & pro
tempore obtinuerint, & aliis contra violatores
& oppressores libertatis ecclesiasticæ, etiam per
extravagantes & alias constitutiones, etiam
incognitas, & forsitan in usu non existentes,
impositis, quarum omnium tenores pro ex-
pressis & insertis habentes innovamus, ac per-
petuum firmitatis robur habere decernimus &
declaramus, ac secundum eas per quoscumque
judices, etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ car-
dinales, sublata & adempta eis aliter judican-
di declarandique potestate, sententiari, ju-
dicari & interpretari debere volumus atque
mandamus.

Et cum a jure, tam divino quam humano,
laicis potestas nulla in ecclesiasticas personas
attributa sit, innovamus omnes & singulas
constitutiones felicis recordationis Bonifacii pa-
pæ octavi, etiam prædecessoris nostri, quæ in-
cipit: Felicis; & Clementis quinti, quæ in-
cipit: Si quis suadente; nec non quascumque
alias apostolicas sanctiones in favorem liberta-
tis ecclesiasticæ, & contra ejus violatores quo-
modolibet editas, & pœnis etiam contra talia
presumentes, in bulla, quæ legitur in cœna
domini, contentis, in suo robore perman-
suris. Et cum in Lateranensi pariter ac conciliis
generalibus sub excommunicationis pœna pro-
hibitum fuerit, ne reges, principes, duces,
comites, barones, republicæ, & alii poten-
tatus quicumque regnis, provinciis, civitatibus
ac terris quoquo modo præfidentes, collectas,
decimas, & alia hujusmodi onera, clericis,
prælati & aliis quibuscumque personis ecclesi-
asticis imponant, exigantque, neve a sponte
etiam dantibus & consentientibus etiam reci-
pian: atque in præmissis auxilium, favorem,
consiliumve palam vel occulte præstantes in ex-
communicationis lætæ sententiæ pœnam eo ip-
so incidant, & ipsæ quoque republicæ ac com-
munitates & universitates circa hoc quomodo-
libet delinquentes ecclesiastico eo ipso subji-
cantur interdicto: prælati etiam, præmissis abs-
que Romani pontificis expressa licentia ultro
consentientes, excommunicationis & deposi-
tionis pœnam ipso facto incurrant, statuimus
& ordinamus, ut de cetero talia presumen-
tes, etiam si, ut præfertur, qualificati fue-
rint, ultra supradictas pœnas, quas contrave-
niendo eo ipso incurrere volumus, innovamus,
quod ad omnes actus legitimos, inhábiles &
intestabiles habeantur. Et cum secundum leges
civiles, & sacrorum canonum censuras, forti-
legia per invocationem demonum, incantatio-
nes ac divinationes superstitionesque prohibitis
sint, statuimus, decernimus & ordinamus, ut
clerici, qui in præmissis culpabiles inventi fue-
rint, arbitrio superiorum infamia notentur:
si vero non destiterint, deponantur, atque
in monasterium ad tempus arbitrio superioris
præfieriendum, detrudantur, beneficisque
& officiis ecclesiasticis priventur. Laici vero
utriusque sexus, excommunicationis & aliis
pœnis juris, tam civilis, quam canonici sub-
jaceant.

Et ut omnes ficti Christiani, ac de fide male
sentientes, cujuscumque generis aut nationis
fuerint, nec non hæretici, seu aliqua hæresis
labe

ANNO
CHRISTI
1514.

ANNO
CHRISTI
1514

labe polluti, vel Judaizantes, a Christi fidelium coetu penitus eliminantur, & a quocumque loco, & praesertim a Romana curia expellantur, ac debita animadversione puniantur, statuimus, ut contra eos diligenti inquisitione ubique & in dicta curia maxime, procedatur per iudices per nos deputandos, & ejus criminis reos & legitime convictos, debitis poenis puniri, relapsos vero, absque ulla spe veniae aut remissionis affici volumus. Et cum constitutiones & ordinationes nostrae hujusmodi, quas pro nunc ordinamus, vitam, mores, ecclesiasticamque disciplinam concernant, tam officiales nostros, quam alios, tam in Romana curia, quam extra ubique locorum commorantes imitari convenit, illis ligari, eosque ad eorum observationem inviolabiliter teneri volumus atque decernimus. Et ne constitutiones ipsae aliis censuris ac poenis in contravenientes per antiqua jura & constitutiones impostis derogare in aliquo videantur, cum ad augmentum edite atque excogitatae fuerint, etiam declaramus, per eorum dispositiones ordinationesque nihil prorsus juri communi, vel decretis aliorum Romanorum pontificum ullatenus derogatum esse. Quinimo si qua in eis propter perveriam temporum, aut locorum vel hominum corruptelam, vel abusum, aut quamcumque aliam causam minime probandam, vigorem suum amiserint, ea exnunc innovamus, confirmamus & inviolabiliter observari mandamus. Quas nostras consultissimas constitutiones, post duos menses ab earum publicatione, ligare debere etiam decernimus & declaramus, districtius inhibentes, ne quis eas glossare, vel super eis commentaria, interpretationeive facere absque speciali nostra vel sedis apostolicae licentia praesumat. Si quis autem ausu temerario contravenerit, excommunicationis latae sententiae poenam eo ipso incurrat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, sanctionis, reformationis, intentionis, ordinationis, exhortationis, monitionis, praeccepti, voluntatis, innovationis, confirmationis, mandati, decreti, declarationis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romae in publica sessione in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Bulla seu schedula indicationis decimae sessionis sacrosancti Lateranensis concilii, lecta per eandem reverendum patrem dominum archiepiscopum Neapolitanum in nona sessione.

Leo episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam, sacro approbante concilio.

Ut hoc factum Lateranense concilium ad finem uberrimae sperataeque utilitatis perducatur, possintque dicti praelati & alii vocati commode venire, & personaliter adesse, ut speramus: cumque alia plura & graviora in eo tractanda discutiendaque remaneant, ad omnipotentis Dei laudem & ecclesiae suae exaltationem, decimam sessionem continuationis celebrationis ipsius Sacri Lateranensis concilii, Kalendis Decembris, quae erit sexta feria post festum sancti Andreae

A apostoli, millesimo-vingentesimo decimoquarto, pontificatus nostri anno secundo, sacro concilio approbante, indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae indicationis, designationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romae in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicae, millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

B Qua perlecta, idem archiepiscopus petiit a sanctissimo domino nostro, & a reverendis patribus concilii, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula, seu bullis per eum recitata. Et omnes, praeter infra scriptos, qui votarunt prout infra, responderunt placere.

Particulares, qui votaverunt, primo reverendus pater dominus Jeremias archiepiscopus Tranenensis, qui dixit, non placere ea, quae deviant a jure, & etiam, quia providetur, quoad multa non necessaria, & generalia omittuntur.

Reverendus pater dominus Joannes Staphyleus episcopus Sibinicensis dixit placere sibi, quod in omnibus in schedula contentis, quoad omnes cujuscumque ordinis servetur dispositio

C juris communis. Reverendus pater dominus Scaramuzza episcopus Cumanus dixit, placere verba, cessante metu cardinalium.

Reverendo patri domino Gabrielli archiepiscopo Dyrrachiensis placent omnia, praeter constitutiones Aegidii cardinalis, quas ignorat.

Reverendo patri domino Christophoro Polignianensi non placet, quoad reingnationem beneficiorum, sed quoad cetera, sic.

Reverendo patri domino Michaeli Montalcinensi placent, praeter quoad duo incompatibilia, quia vult quod sint qualificati.

Reverendo patri domino Benedicto episcopo Chiensis placent, praeterquam de incompatibilibus resignandum quoad praecitata, & de accusandis & reprehendis blasphemis in criminalibus.

Deinde sanctissimus dominus noster auditis votis respondit quod mutabuntur aliqua verba, sed non mutabitur sententia: & quod contenta in eis sum sanctitati alias placent. Super quibus omnibus & singulis dominus Marius de Peruchis procurator concilii petiit instrumentum & instrumenta.

Quibus absolutis, & incepto hymno per sanctissimum dominum nostrum Leonem, Te Deum laudamus, &c. ad referendum Deo gratias de bonis operibus expletis, prout est de more sacrorum conciliorum, & capella cantorum respondere usque ad finem hymni, fuit dissoluta sessio. Et sanctissimus dominus postea cum reverendissimis dominis cardinalibus & praetatis equitando accesserunt ad palatium sancti Petri in Vaticano, associantes sanctissimum dominum nostrum, ut tenerentur. Quo ibi dimisso, omnes reversi sunt ad proprias domos & habitationes ad Dei laudem.

SESSIO
IX.